

«ΤΟΝ ΑΡΤΟΝ ΗΜΩΝ ΤΟΝ ΕΠΙΟΥΣΙΟΝ*.....»

Δημήτρης Λουκάτος

Ο λαός μας το ψωμί το λαχτάρησε πάντα, σε καλές και κακές εποχές. Είτε γιατί η χώρα μας δεν το έβγαζε άφθονο, είτε γιατί οι οικονομικές της συνθήκες δεν του δώσανε πάντα την ευχέρεια* να το φάει πλουσιοπάροχα, τούτος ο λαός, στην πλειονότητά* του «δεν εκόρτασε ψωμί», κι αυτό ίσα ίσα είναι που τον έκανε να ξέρει την αξία του.

Εμείς εδώ στις πολιτείες βλέπαμε ως τώρα το ψωμί σαν κάτι πρόχειρο, απλό κι ευκολοαγόραστο, το πιο φθηνό είδος διατροφής, που μας το πουλούσαν τα ψωμάδικα ή τα ζαχαροπλαστεία έτοιμο, σ' όποια ώρα και σ' όποιο σχήμα το ζητούσαμε. Στα χωριά μας όμως δεν συνέβαινε το ίδιο. Ο λαός εκεί αγωνιζότανε, μοχλούσε κι ίδρωνε ώσπου να φτιάξει το ψωμί του.

Κάτι που δείχνει χαρακτηριστικότερα τη λαϊκή πίστη στην ιερότητα του ψωμιού είναι ο όρκος πάνω σε αυτό. «Μα τούτο το ψωμί», λένε στην Θράκη, «Μα τη δύναμη του ψωμιού», στα Επτάνησα. «Μα τούτη τη μπουκουνιά», στην Κρήτη. Και το σηκώνουνε στο χέρι, κάνουνε με αυτό το σταυρό τους και το φιλούνε.

Αλίμονο σε εκείνον που θα παραβεί έναν τέτοιο όρκο. Θα' ναι ένας σιχαμερός «ψωμοπάτης», περιφρονημένος από τους ανθρώπους και καταραμένος από τον Θεό. «Επάτησε το ψωμί», λένε για κείνους που δεν τηρούν τον όρκο τους στο ψωμί και τους περιφρονούν.

Το ίδιο και τις φιλίες, όταν θέλουν να τις συνταιριάζουν, να είναι δεμένες άρρηκτα* και πιστά, πάλι στο ψωμί καταφεύγουνε και το έχουνε για τον πιο άγιο δεσμό. Το να «φάει ψωμί» κανείς σε ένα σπίτι, είναι πια γι' αυτόν δέσιμο φιλίας δυνατό, υποχρέωση αφοσίωσης και αλληλεγγύης. «Έφαγα ψωμί σ' αυτό το σπίτι, δεν γίνεται να το πατήσω και να τους κάμω κακό.» «Ψωμί κι αλάτι φάγαμε μαζί. Δεν το ξεχνώ»

Το ψωμί έχει και δύναμη. Στο τραπέζι που τρώμε δεν κάνει, λέει, ν' αφήνουμε την μπουκιά μας αφάγωτη. Είναι σαν ν' αφήνουμε εκεί πάνω την ίδια τη δύναμή μας.

Λένε πως εμείς οι Έλληνες είμαστε οι πιο ψωμοφαγάδες ανάμεσα στους άλλους ευρωπαϊκούς λαούς. Πώς να μην είμαστε, αφού στο ψωμί στηρίζουμε τη διατροφή μας; Ο λαός έφτασε στο σημείο να πει : «Το ψωμί και το νερό κάνουν τον άνθρωπο γερό.» «Όταν λείπει το ψωμί η μέρα γίνεται διπλή» «Απ' όλα τα μυρωδικά κάλλιο* μυρίζει ο φούρνος»

Ο τρόπος που κοίταξε και που τραγούδησε ο λαός μας το ψωμί είναι συγκινητικός μαζί και κωμικός. Είναι χαρακτηριστικό εκείνο το ανέκδοτο του Καραγκιόζη. Όταν είδε, λέει, τον φούρναρη να κάθεται μπροστά σε ένα σωρό αχνιστά καρβέλια ατάραχος, έμεινε εκστατικός* γι' αυτό το θέαμα. Δεν πίστευε στα μάτια του που έβλεπε έναν συνάνθρωπό του να έχει στη διάθεσή του ψωμιά και να μην τα καταβροχθίζει. Πλησίασε λοιπόν δειλά και ρώτησε τον ψωμά:

-Δικά σου είναι όλα τούτα τα ψωμιά;

-Και βέβαια δικά μου, του λέει εκείνος.

Αδύνατο να χωρέσει το μυαλό του ένα τέτοιο πράγμα. Και ξαναρώτησε με συγκινητική απορία:

-Και δεν τα τρως;

ΑΓΝΩΣΤΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Άρτος επιούσιος: το ψωμί της μέρας

Ευχέρεια: ευκολία, δυνατότητα

Πλειονότητα: το μεγαλύτερο μέρος ενός συνόλου

Μοχθώ: κουράζομαι

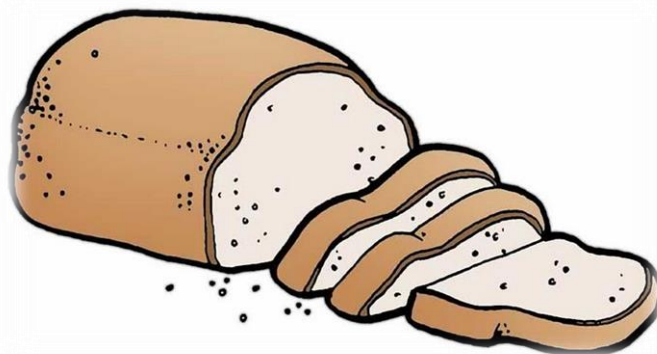
Άρρηκτα: αδιάσπαστα

Κάλλιο: καλύτερα

Εκστατικός: κατάπληκτος

ΦΡΑΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟ ΨΩΜΙ:

- Ψωμί κι αλάτι φάγαμε μαζί.
- Δε χόρτασε ψωμί.
- Βγάζει το ψωμί του.
- Αυτή η δουλειά έχει ψωμί.
- Δεν έχει ψωμί να φάει.
- Θα πούμε το ψωμί ψωμάκι.
- Λίγα είναι τα ψωμιά του.
- Ψωμί κι αλάτι φάγαμε μαζί
- Όταν λείπει το ψωμί η μέρα γίνεται διπλή.
- Ψωμοζεί.
- Ψωμί κι αλάτι φάγαμε μαζί.

Όνομα:..... ΣΤ, 27.4.2020

«ΤΟΝ ΑΡΤΟΝ ΗΜΩΝ ΤΟΝ ΕΠΟΥΣΙΟΝ...»

Το λαογραφικό αυτό κείμενο γράφτηκε στα χρόνια της κατοχής (1941-1944), αλλά η λογοκρισία τότε απαγόρευσε τη δημοσίευσή του. Ο συγγραφέας Δημήτριος Λουκάτος έκανε λαογραφικές σπουδές και εξέδωσε βιβλία σχετικά.

Εργασίες:

1) Συμπληρώστε τα στοιχεία του κειμένου:

Είδος λόγου:
Θέμα:
Χρόνος συγγραφής:

2) **Λαογραφία είναι η επιστήμη που ασχολείται με τον λαϊκό πολιτισμό ενός έθνους:** παραδόσεις, τραγούδια, λαϊκός βίος (σπίτι, παιχνίδια, καθημερινή ζωή), ήθη, έθιμα, τέχνη, όρκοι, προλήψεις, παροιμίες, ανέκδοτα, διατροφή, οικογενειακές εκδηλώσεις (γάμοι, βαπτίσεις), θρησκευτικές εκδηλώσεις (π.χ Πάσχα) εμπειρίες από δύσκολες εποχές, πεποιθήσεις(απόψεις).

Ποια λαογραφικά στοιχεία από τα πιο πάνω υπάρχουν στο κείμενο; Γράψετε μερικά παραδείγματα:

● μια παροιμία	
	π.7
● έναν όρκο	
	π.3
● μια πρόληψη	
	π.6
● σημασία στη διατροφή	
	π.7
● ένα ανέκδοτο	
	π.8

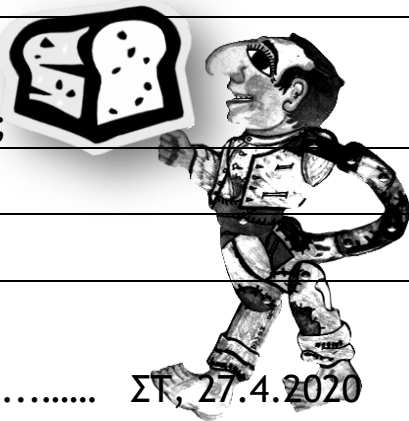
3) Ποιες λέξεις ή φράσεις από το κείμενο σημαίνουν:

το καθημερινό ψωμί= (τίτλος)
άφθονα, γενναιόδωρα, σε μεγάλες ποσότητες= π.1
αηδιαστικός, ελεεινός= π.4
δεν κράτησε τον όρκο του ψωμιού= π.4
δεν τους σέβονται, δεν τους υπολογίζουν= π.4
καθήκον πίστης και αλληλοβοήθειας= π.5
το έχουμε ως βάση= π.7
προκαλεί έντονη συμπόνια αλλά και γέλιο= π.8
δυσκολία κατανόησης= π.8

4) Εξηγήστε τους λόγους που ο λαός μας λαχτάρησε ψωμί:

5) Λέει ο συγγραφέας: «Κάτι που δείχνει τη λαϊκή πίστη στην ιερότητα του ψωμιού είναι ο όρκος πάνω σ' αυτό». Πώς καταλαβαίνετε τη φράση;

6) Γιατί ο τίτλος του κειμένου μπήκε σε εισαγωγικά, νομίζετε;

Όνομα:.....

ΣΤ, 27.4.2020